

Europos profesinio mokymo kreditų sistemos „ECVET” įgyvendinimas Suomijoje: kaip jiems tai pavyko

2009 metais priimta Europos Parlamento ir Europos Sąjungos Tarybos rekomendacija paskatino diegti Europos profesinio mokymo kreditų sistemą „ECVET”. Vienas iš „ECVET” tikslų - padėti profesinio mokymo dalyviams lengviau pereiti iš vienos švietimo įstaigos į kitą toje pačioje valstybėje ar užsienio šalyje. Europos profesinio mokymo kreditų sistema yra viena iš Europoje taikomų priemonių didesniai profesinio mokymo sistemų skaidrumui užtikrinti, skatinti besimokančiųjų mobilumą ir mokymąsi visą gyvenimą. „ECVET” aprėpia Europos kvalifikacijų sandaros (EKS) visų lygių kvalifikacijas ir leidžia perkelti mokymosi rezultatų vienetus bei išvengti būtinybės antrą kartą vertinti iš vienos mokymo įstaigos į kitą pereinančius besimokančiuosius. „ECVET” didina profesinio mokymo programų, skirtų kvalifikacijai įgyti lankstumą ir plečia mokymosi visą gyvenimą galimybes, leidžia lengviau pripažinti mokymosi rezultatus įgytus formaliuoju, neformaliuoju ar savaiminiu būdu. „ECVET“ rekomendacijas dalyvaujančios šalys įgyvendina savanoriškai ir plėtoja „ECVET“ atsižvelgdamos į savo švietimo ir profesinio mokymo politikos prioritetus ir kvalifikacijos sistemas¹. Straipsnyje pristatoma Suomijos patirtis plėtojant profesinio mokymo kreditų perkėlimo sistemą.

Prielaidos „ECVET” įgyvendinimui Suomijoje

Profesinis mokymas Suomijoje yra patrauklus pasirinkimas: profesines mokyklas renkasi apie pusę visų baigiančiųjų pagrindinę mokyklą (jaunuoliai nuo šešiolikos metų), taip pat stabiliai auga besimokančiųjų profesinėse mokyklose skaičius. Tai lemia aukšta profesinio mokymo kokybė, kuri Suomijoje yra suprantama, kaip pagrindinis faktorius lemiantis švietimo efektyvumą, prieinamumą ir profesinio mokymo sistemos patrauklumą visoms asmenų grupėms². Dabar įgyvendinamos profesinio mokymo reformos prasidėjo dar 1990-ųjų pradžioje, kai buvo nuspręsta decentruolizuoti švietimo ir profesinio mokymo valdymą, o profesinio mokymo programas grįsti mokymosi rezultatais.

Profesinės mokyklos dažniausiai priklauso savivaldybėms, kurios turi didelę autonomiją švietimo valdyme. Profesinis mokymas Suomijoje yra “mokyklinio” tipo, finansuojamas iš savivaldybių

---

¹ CEDEFOP (2013 m.) ECVET įgyvendinimo strategijų Europoje stebėseną.
http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/6118_en.pdf

² http://www.oph.fi/english/education_development/quality_assurance_and_evaluation

biudžeto ir yra aprūpintas reikalinga materialine baze, tam, kad galima būtų praktiškai ugdytis profesinius įgūdžius. Profesinio mokymo teikėjai yra atsakingi už nacionalinių strategijų įgyvendinimą, profesinio mokymo organizavimą, o taip pat už teikiamos mokymo paslaugos efektyvumą ir kokybę.

Suomijos profesinio mokymo sistemoje yra 3 profesinių kvalifikacijų lygiai. Pirminio profesinio mokymo metu galima įgyti tik pirmojo lygmens profesinę kvalifikaciją, vėliau, mokymosi visą gyvenimą principu, ją toliau keltis. Kvalifikacijų tiek pirminiame, tiek ir tęstiniame profesiniame mokyme skaičius nustatomas centralizuotai ir nuolat peržiūrimas. Suomijos nacionalinė švietimo valdyba (angl. k. Finnish National Board of Education) visoms profesinėms kvalifikacijoms parengia nacionalinius reikalavimus. Šiuo metu įgyvendinama reforma siekiant “stambinti” kvalifikacijas, todėl jų skaičius sumažės, tačiau padidės profesinio lauko aprėptis.

Didelis dėmesys skiriamas profesinio mokymo turinio (angl. k. curriculum) parengimui: įgūdžių numatymui ir kvalifikacijų formavimui, modulinį profesinio mokymo programų kūrimui. Visos profesinio mokymo kvalifikacijos yra suformuotos iš kompetencijų vienetų (angl. k. competence units), kiekvieną iš kurių įsisavinus atliekamas vertinamasis įgūdžių demonstravimas. Visos profesinės kvalifikacijos Suomijoje yra nustatomos valstybiniu lygiu, joms priskiriami kvalifikacijos vienetai, o pagal šiuos vienetus centralizuotai rengiamos modulinės profesinio mokymo programos. Pirminio profesinio mokymo kvalifikacijose nacionalinio lygmens programoje (angl. k. National Framework Curriculum) yra nustatyti 75 proc. kvalifikacijai įgyti skirti kreditai. Kitą kreditų dalį sudaro bendrųjų kompetencijų moduliai, laisvas, su mokymosi programos turiniu nesusijęs besimokančiojo pasirinkimas, o taip pat vietos (regiono) poreikiams priderinti moduliai. Kreditais įvertinta kvalifikacijų apimtis nustatoma nacionaliniu lygiu. Pavyzdžiui, visos pirminio profesinio mokymo kvalifikacijos įgyjamos per 3 metus, t.y. jų apimtis 120 kreditų, arba 40 kreditų per metus. Profesinių modulių apraše įvardijami siekiami įgyti gebėjimai (bendrojo ugdymo – mokymosi tikslai) ir ypač daug dėmesio skiriama mokymosi pasiekimų vertinimui – kiekvienam nacionalinėje programoje paminėtam moduliui suformuluoti išsamūs vertinimo kriterijai, išskleidžiant juos pagal vertinimo užduotis ir pagal 3 pasiekimų lygius (patenkinamai, gerai, labai gerai). Vertinant kiekvieną profesinį modulį taip pat įvertinama, kiek jis padėjo įgyti pagrindines mokymosi visą gyvenimą bendrąsias kompetencijas³.

Viena pagrindinių sąlygų „ECVET” įgyvendinimui – skaidrus profesinio mokymo kokybės užtikrinimas. Kokybės užtikrinimo sistemą sudaro institucijų vidinis kokybės užtikrinimas

---

³ ES šalių modulinį programų rengimo ir įgyvendinimo bei kreditų perkėlimo patirties analizė, (2012, Vilnius, KPMPC)

(įsivertinimas, savianalizė), išorinis vertinimas ir priežiūra. Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistema Suomijoje yra sukurta Europos kokybės profesiniame mokyme sistemos gairių (EQAVET) ir profesinio mokymo teikėjų veiklos pagrindinių rodiklių palyginamumo ir skaidrumo priemonių pagrindu.

Teisės aktai įpareigoja profesinio mokymo teikėjus nuolat vertinti savo veiklos rezultatus ir efektyvumą, o taip pat dalyvauti išoriniuose vertinimuose bei publikuoti išorinio vertinimo išvadas. Profesinio mokymo teikėjai patys sprendžia kokius įsivertinimo metodus ir priemones naudoti ir koku dažnumu.

Suomijoje Švietimo ir kultūros ministerija (toliau – Ministerija) yra atsakinga už švietimo ir profesinio mokymo reguliavimą, finansavimą ir strateginių gairių parengimą. Ministerija taip pat sutiekia teisę institucijoms užsiimti profesinio mokymo paslauga.

Nacionalinė švietimo valdyba atlieka patariamąjį ir plėtotės agento vaidmenį, ji apibrėžia kvalifikacinius reikalavimus, kompetencijas ir įgūdžius sudarančius kvalifikacijas, studijų rezultatus ir jų demonstracijos metodus. Ji taip pat atlieka įgūdžių atskiruose sektoriuose poreikio prognozes ir koordinuoja nacionalinius profesinio mokymo sistemos plėtros projektus. Nuo 2000 metų taikomas skatinantis finansavimas institucijoms, kurių veiklos rezultatai eilę metų sistemiskai siekia gerinti teikiamų paslaugų kokybę ir įgyvendina valstybinius profesinio mokymo politikos tikslus.

Prie aukšto Suomijos profesinio mokymo prestižo prisideda ir profesijos mokytojams skiriamas dėmesys. Profesijos mokytojo darbas yra labai gerai apmokamas, jie nuolat skatinami tobulinti kvalifikaciją, jais pasitikima, paliekant daug laisvės įgyvendinant modulinės profesinio mokymo programas.

Apibendrinant galime išskirti prielaidas, kurios sudarė sąlygas sėkmingam „ECVET” sistemos įgyvendinimui Suomijoje:

- Trijų lygių profesinių kvalifikacijų sistema suderinta su Europine kvalifikacijų sąranga (EQF)
- Modulinės profesinio mokymo programos;
- Kreditais grįsti profesinio mokymo programų moduliai;
- Efektyviai veikianti vidinė ir išorinė profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistema, aukštas pasitikėjimo švietimo teikėjais lygis;
- Ankstesnio mokymosi pasiekimų vertinimo ir pripažinimo sistema;
- Profesinio mokymo sistemos elementai pritaikyti mokymosi visą gyvenimą tikslams.

Profesinio mokymo kreditų sistemos „ECVET” įgyvendinimas Suomijoje

Suomija viena pirmųjų Europoje įdiegė profesinio mokymo kreditų perkėlimą į nacionalinę sistemą pilna apimtimi. Europos profesinio mokymo plėtros centro “CEDEFOP” ataskaitos apie „ECVET” įgyvendinimą Europoje (2015) išvadose pažymima, kad Suomija yra tarp tų šalių, kuriose pilnai veikia „ECVET” principais grįsta sistema ir trukdžių taikyti profesinio mokymo kreditų perkėlimą nėra⁴. Tam pasitarnavo anksčiau aptartos profesinio mokymo sistemos prielaidos ir šalies švietimo ir profesinio mokymo politikos nuostatos. Suomijos ekspertai nuo pat pradžių dalyvavo Europos Komisijos darbo grupėse rengiant „ECVET” gaires, 2004 metais buvo įgyvendintas „ECVET” pilotinis tyrimas, kuomet „ECVET” principai pirmą kartą išbandyti nacionaliniu lygiu. 2007 metais buvo pristatytos apibendrintos išvados apie „ECVET” taikymo profesiniame mokyme naudą, pabrėžiant, kad „ECVET” iš tiesų gali palengvinti kreditų perkėlimą, kaupimą ir mokymosi rezultatų ir kompetencijų pripažinimą tarp skirtingų šalių ir taip paskatinti mobilumą tiek šalyje tiek užsienyje.⁵

Pirmasis „FINECVET“ projektas pradėtas įgyvendinti dar 2004 m., kurio tikslas buvo išbandyti pačią (dar tik kuriamą) „ECVET” koncepciją ir įrankius jos įgyvendinimui. Paskutinis, trečiasis etapas tęsėsi iki 2011 m. jo metu didžiausias dėmesys buvo skiriamas sukurti prielaidas sklandžiam „ECVET” proceso įgyvendinimui, dokumentacijos parengimui ir tvarkymui (siekiant padaryti dokumentų pildymą kaip įmanoma paprastesniu ir suprantamu) ir kokybės užtikrinimui. Šiame etape parengtas „ECVET” vartotojų gidas labai aiškiai nusakantis ką kiekviename etape (iki mobilumo, mobilumo metu ir po mobilumo) turi užtikrinti profesinio mokymo teikėjai. Šie žingsniai aprašyti labai detalai, pateikiant visas formas, papildomą reikalingą informaciją ir lygiagrečiai aprašant visų „ECVET“ sistemos dalyvių vaidmenis ir kokybės užtikrinimo priemones⁶.

Atsižvelgiant į pilotinio „FINECVET“ projekto rezultatus ir tai, kad 2009 m. buvo priimtos Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacijos dėl Europos profesinio mokymo kreditų sistemos, Suomijos vyriausybės nacionaliniame 2011-2016 m. plėtros plane (Finnish Government Education and Research 2011-2016 development plan) buvo įrašytas tikslas – perkelti „ECVET“ į visas profesines

---

⁴ ECVET in Europe. Monitoring report 2015. CEDEFOP

⁵ FINECVET as a pioneer. Finnish National Board of Education, 2012.

⁶ http://www.oph.fi/english/publications/publications/2012/finecvet_as_a_pioneer

kvalifikacijas⁷, tuo įpareigojant profesinio mokymo teikėjus diegti „ECVET“ sistemos elementus ir naudoti principus geografinio mobilumo ir mokymosi visą gyvenimą tikslais. Nuo 2014 m. Suomijos profesinio mokymo sistemoje atsisakyta mokymosi laiką skaičiuoti savaitėmis, mokymosi apimtis skaičiuojama kompetencijų taškais taikant „ECVET“ principus. Kiekvienam mokymo programos kompetencijos vienetui priskiriami „ECVET“ taškai atsižvelgiant į tų vienetų svarbą darbo rinkai, studijų tęstinumo užtikrinimui ir socialinei integracijai, o taip pat į mokymosi rezultatų aprėptį ir gylį bei jų įsisavinimui reikalingą besimokančiųjų laiką ir pastangas.⁸

Apibendrinant, galima išskirti tokius „ECVET“ Suomijoje įgyvendinimo etapus⁹:

- 2002 m.– Suomijos ekspertų dalyvavimas Europos Komisijos suformuotos „ECVET“ darbo grupės veikloje;
- 2004 – 2008 m. įgyvendinti pilotiniai projektai „FINECVET“ I ir II, jų pagrindu suformuotos išvados apie „ECVET“ taikymo naudą ir galimybes.
- 2007 m. – konsultacijos šalies viduje su suinteresuotų grupių atstovais dėl „ECVET“ taikymo profesiniame mokyme.
- 2009 m. – priimtos Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacijos dėl „ECVET“
- 2009 – 2011 projekto „FINECVET“ III – čiasis etapas, kurio metu parengta pagrindinė metodinė medžiaga, gairės vartotojams ir sukurta „ECVET“ informavimo ir konsultavimo sistema.
- 2010 m. Nacionalinio švietimo plėtros plano įgyvendinimo pradžia, lygiagrečiai vykdomas interesų grupių (besimokančiųjų, profesijos mokytojų, darbdavių) mokymas ir informavimas.
- 2014 m. – „ECVET“ principų perkėlimas į profesinio mokymo sistemą, „ECVET“ taikymas geografinio mobilumo ir mokymosi visą gyvenimą tikslais.

Įgyvendinti Pilotiniai projektai „FINECVET“, jų metu parengtos metodinės ir informacinės priemonės ir „ECVET“ principų perkėlimas į nacionalinius teisės aktus lėmė, kad nuo 2014 m. Suomija sėkmingai taiko „ECVET“ sistemą. Pagrindiniai paminėtini iššūkiai įgyvendinat „ECVET“

---

⁷ Finnish Government Education and Research 2011-2016 development plan Reports of the Ministry of Education and Culture, Finland 2012:3

⁸ ECVET in Finland – Policy – Status – Rules. Risto Virkkunen, 2013

⁹ ECVET in Finland – Policy – Status – Rules. Risto Virkkunen, 2013

buvo „ECVET” kreditų taškų priskyrimas kvalifikacijos vienetams, „ECVET” proceso eigos ir dokumentavimo išaiškinimas profesijos mokytojams ir besimokantiems ir kokybės užtikrinimo įrankių vertinant, patvirtinant ir pripažįstant mokymosi rezultatus taikymas¹⁰. Kalbant apie Suomijos profesinio mokymo sistemos palankumą „ECVET”, galima paminėti, kad Suomijos sistema leidžia patvirtinti ir pripažinti ir tuos “parsivežtus” iš kitos šalies mokymosi pasiekimus, kurie nėra numatyti konkrečioje kvalifikacijoje, kadangi modulinėse programose numatyta tam tikra bendrųjų ir pasirenkamųjų modulių dalis.

Besimokančiųjų mobilumas išlieka vienas iš svarbiausių profesinio mokymo sistemos prioritetų, todėl „ECVET” numatoma naudoti ir plėtoti ateityje. Šiuo metu apie šešis tūkstančius besimokančiųjų dalyvauja geografiniame mobilume kas metus (tai sudaro apie 12 proc. nuo visų patenkančių į profesinio mokymo įstaigas¹¹). „ECVET” sistema vertinama ir už tai, kad leidžia susikurti individualius mokymosi kelius, lengviau palyginti įgytus mokymosi pasiekimus, turint tinkamus metodinius nurodymus ir instrukcijas jų paprasta taikyti ir lengva pasiekti abipusio susitarimo.

Sėkmės plėtojant profesinio mokymo kreditų perkėlimo sistemą „ECVET” Suomijoje pagrindinė prielaida – tam labai palanki profesinio mokymo sistema ir politika. Suomijos patirtis parodo, kad sistemingas požiūris į „ECVET” veda į sėkmę, o praktiniam „ECVET” įgyvendinimui būtini tam tikri profesinio mokymo sistemos elementai (kvalifikacijos sudarytos ir vienetų, modulinės profesinio mokymo programos, kompetencijų demonstravimas ir visapusiškas kokybės užtikrinimas). Be to, tam, kad „ECVET“ principai veiktų, reikia, kad visi sistemos dalyviai aiškiai suvoktų „ECVET” teikiamą pridėtinę naudą, būtų įtraukti į „ECVET“ diegimo procesus, gerai informuoti ir apmokyti. Nors tai užima nemažai laiko, tačiau be visų suinteresuotų pusių įsitraukimo sėkmė neįmanoma.

*Parengė:
Dr. Odeta Kupetienė,
Nacionalinė „ECVET” ekspertė*

---

¹⁰ Introduction to FINECVET Project Phase 3, H. Autere, Finnish National Board of Education.
http://www.oph.fi/download/120787_FINECVET_Autere_9.2.pdf

¹¹ Finland in Focus. Towards 2020 in Vocational Education and Training.